

s poreklom v Porenju. V teh pokrajinah posnemane oblike glavnikov so značilne za dobo pred XII. stoletjem, nato pa izginejo.

A. Nadolski: (Najdbe nožnice meča iz XI. stoletja v Gdánsku) poroča o edinstveni najdbi nožnice, izdelane iz lesa in usnja.

V rubriki Odkritja je objavljenih veliko število topografskih notic o novih najdbah, razdeljenih po pokrajinah, med katerimi marsikatero predstavlja že kratko najdiščno poročilo, ker so bogato opremljena s skicami, risbami in profili.

Rubrika Kronika obsega poročila o arheoloških konferencah in sestankih, arheoloških razstavah, dejavnosti posameznih muzejev, a tudi praktična navodila, kakor so n. pr. za izdelavo fotolaboratorija, merjenje keramike itd.

Stanko Pahič

Folia archaeologica, VII, Budapest 1955; 250 strani, 54 fototabel in drugih ilustracij med tekstem.

Madžarski narodni muzej v Budimpešti je leta 1954 prevzel izdajanje časopisa Arheološki listi, ki je tako postalo njegovo glasilo. Glede na kompleksnost historičnega muzeja zajema obravnavani letnik članke od arheološke problematike do kulturno-zgodovinskih vprašanj zadnjih stoletij.

V uvodniku »Deset let« poroča glavni urednik F. Fülep o delu in uspehih muzejske ustanove v času po vojni. Velik del ostalih člankov zajema arheološke teme.

A. Saád-J. Nemeskéri podajata v poročilu o »Rezultatih raziskovanj jame Szeleta v letu 1947« pregled novega protosolutnškega gradiva, ki ga, zlasti koščeno šilo s preklano osnovo, primerjata z najdbami v jami Istállóskő in ugotavljata, da sta kulturi obeh jam (zgodnjeseleška in zgodnjeaurignaška) obstajali istočasno.

J. Csalog: Odnosi tiške kulture do sosednjih neolitskih kultur. Potem ko izloča po Tompi označeno mlajšo fazo tiške kulture kot samostojno, po Miložičiu iz Babske izvirajočo lengyelsko-zengővárkonyso kulturno skupino, ugotavlja pisec, da tiška kultura ne pripada trakastokeramični, temveč tvori samostojno skupino, katere ornamentika razodeva poreklo iz pletenih posod. Pri ugotavljanju medsebojnih zvez s sosednjimi kulturami uporablja poleg stilističnih primerjav keramike in stratigrafskih podatkov iz najdišč v veliki meri tudi idolno plastiko, med katero pripisuje tiški kulturi značilne stopnji Vinča B pripadajoče figure s trikotno oblikovanimi glavami in obrazi, kakor tudi podobne upodobitve na posodah. Trdi, da je tiška kultura tudi sama posredovala vplive sosednjim kulturam in bila tako istočasna z Vinčo B, linearno keramiko Prekonavja, zseliško keramiko in Bükk-kulturo, ki ji spričo pomanjkljivih stratigrafskih podatkov odreka delitev na tri stopnje.

N. Kalicz (Prispevki k razprostranjenosti kulture zvončastih čaš v okolici Budimpešte) obravnava novejšo najdbe te kulture, pri čemer keramiko raztresenih manjših grobišč veže s sorodnim gradivom na sosednjih področjih in ugotavlja njeno tipološko nadaljevanje v rani bronasti dobi, kar velja tudi za ščitnike zapestij. Kasna datacija in sorodnost z nagyrévsko in unjetiško keramiko so po piščevem mnenju glavna značilnost teh najdb na Madžarskem.

P. Patay (Skitske najdbe v nogradskem gričevju) podaja najdiščno poročilo o skitskih gomilah iz raznih najdišč severne Madžarske. Skeletni grobovi imajo različne vrste pokopov, medtem ko kovinsko pridevno gradivo (meč s ptičjo glavo na koncu držaja, trirobne pušične konice itd.) in keramika pripadajo večinoma že znanim skitskim tipom. Avtor opozarja, da te najdbe razširjajo doslej znano področje skitske naselitve na severno Madžarsko in južno Slovaško.

A. Sz. Burger: Rimski nagrobnik iz Pomáza. Članek podrobneje obravnava že publicirano najdbo in dodaja novo tolmačenje teksta, posebej pa se ukvarja z razlago konjeniškega reljefa, ki na obravnavanem kamnu (pokojnik vodi konja) pripada kasnejši spremenjeni fazi nekdanjih jezdecev na konjih na nagrobnikih v Porenju.

M. R. Alföldi (Providentia Avgusti) razpravlja na podlagi teksta in reliefov na novcih iz velike zakladne najdbe 4. stoletja v Nagytétényu o pomenu teh legend in upodobitev trdnjavskih delov na novcih v zvezi z utrjevanjem limesa

na spodnji Donavi v 4. stoletju. Prav tako obravnavava poreklo in pomen legende Providentia Augusti v odnosu do legende Providentia Deorum, kot njene predhodnice.

M. Lenkei (Tri kasnorimske srebrne sklede iz Mezije v Madžarskem narodnem muzeju) objavlja v Posavini najdene antične predmete iz 4. stoletja in navaja pri stilni analizi sorodnosti z drugimi najdbami v tej provinci. Vse tri posode bi mogle po njegovem mnenju pripadati imensko znanemu obrtniku iz Sirmiuma.

G. László (Tul za lok iz groba v Kenézlő) podaja razlago in rekonstrukcijo iz rogov izdelanih delov tula za lok, značilne najdbe za dobo madžarske naselitve. Avtor vidi v njej tudi dediščino Skitov.

K. Szabó: Nakit za dekliške glave iz časa madžarske naselitve. Avtor pripisuje najdbam iz med vojno uničenega muzeja v Kecskemétu vzhodno poreklo in trdi, da so tudi tako imenovane konjske oglavnice deloma pripadale istemu nakitu.

F. Király: Novci XII. stoletja na Madžarskem. Članek v celoti zajema deloma že objavljeno najdbo zaklada novcev v Esztergomu, med katerimi je tričetrť madžarskih in približno četrťina nemških. Zakopal naj bi jih bil kak priseljeni nemški trgovec v nemirnih časih dinastičnih sporov v XII. stoletju. Nemške novce označuje pisec kot dokaz trgovskih vezi z nemškimi deželami v tem času.

N. Parádi (Glinasta steklenička iz Balatonfenyvesa) razpravlja na podlagi tehničnih preiskav o časovni pripadnosti in uporabi glinastih steklenic na Madžarskem, ki jih datira v XIV. stoletje, obravnavano najdbo pa pripisuje nekemu ribiškem naselju ob Blatnem jezeru.

Ostali prispevki imajo kulturno-zgodovinski značaj in obravnavajo različne probleme in gradivo do XIX. stoletja, tako: T. Anda (Madžarska očala iz XV. stoletja), E. Vattai (Pokal družine Nadasdy), G. C. Wilhelmb (Madžarski portreti slikarja Martina Rote), J. Kalmár (»Topor«), M. V. Ember (Renesančne čipke), L. Huszár (Medalja Pavla Nyaryja), S. Mihalik (Stara keramika iz Varoslöda) in Fejös (Slike Madžarskega muzeja).

Stanko Pahič

Archaeologia Austriaca. Prispevki k paleantropologiji, pra- in rani zgodovini Avstrije, zvezki 16, 17 in 18, Wien 1955. 132 + 96 + 116 strani s številnimi ilustracijami in prilogami.

Zvezek 16:

J. in M. Weninger: Ranobronastodobni skeleti iz Schleinbacha v Nižji Avstriji. Razprava je razdeljena na dva dela. V prvem obravnavava J. Weninger »Redek pokop več oseb v Schleinbachu«. Najdba izvira iz najdišča razprostranjenega po površini 1,5 ha, s seliščem in grobovi, ležečimi posamič in v vrstah. V planih grobovih na desno stran ležeči skrčenci imajo unjetiške pridevke. Med posebnosti spadata dvojni grob s skeletoma v iztegnjeni legi in obravnavani skupni grob treh radialno razporejenih otroških skrčencev in iztegnjenega skeleta odrasle osebe v hrbtni legi nad njimi. Na dnu tega groba je bilo več živalskih kosti in dno posode, više v grobu pa dvoje posod z ročaji. Avtor podaja obdelavo skeletov, pri čemer ugotavlja, da pripada odrasli moški skelet cro-magnidnemu tipu. Po legi skeletov sklepa o istočasnem pokopu, o katerem pa ni moč najti pravilne razlaga. V drugem delu M. Weninger antropološko obdeluje ostale skelete, pripadajoče različnim starostim in obema spoloma. V primerjavi s sorodnimi najdbami iz nemškega in avstrijskega Podonavja ugotavlja večje razlike v lobanjah obravnavanih in bavarskih skeletov in sorodnost le med grobišči v Schleinbachu in Gemeinlebarnu. Spričo nepreglednosti gradiva ne skuša uvrščati skeletov v rasne skupine.

H. Ladenbauer-Orel: Kasnoneolitska keramika iz Kraljevske jame (Königs-höhle) v Badenu pri Dunaju. Razprava obsega tipološki pregled keramike iz skalne votline, ki je dala ime badenski kulturi. Avtorica obravnavava sprva najdiščne podatke dosedanjih piscev o tem najdišču in vprašanja kronologije, nato pa objavlja na fotografskih tablah reproducirano keramiko, deljeno po naslednjih tipoloških skupinah: ossarnske posode, kanelirana keramika, plitke sklede, črepinje z vglobljenimi in brazdastimi ornamentami, oblike ročajev, črepinje s subkutanimi luknjicami, brazdastorezna keramika, pramenasta keramika,